

DIŢENIS AKRITIS

BYZANTSKÝ EPOS
O DVOJRODÉM
HRANIČÁŘI

Přeložili
Ondřej Cikán
Markéta Kulhánková

Pavel Mervart
2018

KNIHA ČTVRTÁ:
{HRANIČÁŘOVA HRDINSTVÍ}

- Zde začínají zmuzlá hrdinství Hranicáře.
I o tom, kterak uloupil nad všechny krásnou dívku
a jak si ji vzal za ženu, zpěv čtvrtý pojednává. – – –
Však nejdříve připomenu vám Erótovu sílu.
5 Ať, on jest věru kořínkem i počátkem vší lásky,
z níž milování vyrůstá, jež rodí věrnou touhu,
a ta, když časem zesílí, vynáší divné plody,
jak nekonečné starosti, tak hrozný strach a tízkost,
jak nebezpečí nescetná, tak odchod od rodiny. –
10 Ať, mladosti věk kvetoucí nám srdce rozervává
a pobízí nás ke smělým, neuváženým činům,
někdy k vyplutí na moře, jindy ke skoku v oheň.
Jak draky přišerné, tak lvy i ostatní zvěř divou
nebere touha nikterak, když zesílila, vážně,
15 a nebojácné lupiče pokládá za nicotné.
Temnotu má za denní svit⁸³ a soutěsky za pláně,
nespavost za odpočinek a vzdálenost za blízkost.
A mnozí se i víry své pro věrnou lásku zřekli. – – –
20 Abyste si nemysleli, že nejsem věrohodný,
zde předvolávám mezi vás svědka hodného chvály,
blahorodého emíra, prvního ze Syřanů,
jenž slynul krásou půvabnou, ukřutnou udatností
a vzrůstem těla zázračným i ušlechtilou silou,
o němž se každý domníval, že Samsonem je druhým.⁸⁴

- 25 On jen hojma rukama lva roztrhl urostlého,
ba množství zcela nezměrné lvů hrozných pozabíjel. –
Neopisujte Homéra, Achilleovy skutky,
ni Hektorova hrdinství, vyhlané je to všechno.⁸⁵
Alexandros Makedonský byl jistě velmi moudrý,
30 však pouze s Boží oporou měl stát se světovládcem.⁸⁶
I emír měl zatvrzelé srdce, než poznal Boha,
a s věrou v něj si vyzískal i zmužil ost a smélost. –
Ióannakés a Kinnamos a stařec Filopappús⁸⁷
nestojí vůbec za zmínku, ni slova nejsou hodni,
neboť přes všechno chvástání ničeho nedosáhli,
35 avšak zpěv můj je pravdivý a mnohá svědky stvrzen. –
Emírův strýc byl Karoés, děd jim enoval se Ambrón,
ti dali mu tři tisíce vybraných kopíníků,
s nimiž Syřii pokořil a podrobil s Kúfu
a s nimiž také překročil hranice Římské říše.
40 Tam zbořiv hradů bezpočet u města Héraklova,
i Charsianon vypleni, Kapp adolksii taktéž,
unesl dívku spanilou, Dukovnu Blahorodou,
pro její krásu úžasnou, rozkošné její mládí,
45 a pro ni všeho zřekl se, i víry své i slávy,
a pro ni stal se křesťanem a pravou věru přijal,
a s Římany již neválčil, nýbrž jim věrně sloužil. –
Jim narodil se synáček po pravdě přelbezny,
jenž pro vysoký původ svůj měl jméno Basileios,⁸⁸
50 však říkali mu Dvojrodý, dítě dvojího rodu,
neboť byl barbar po otci a po matce byl Říman,
a jelikož byl hrdinou, jak dozvíte se brzy,
hranice chrabře střežícím, též Hranicář se zove. –
Děd jeho byl Antakinos z rodu Kinnamovců

55 a zemřel kdys ve vyhnanství císařem nařízenem,
jenž Basileios zval se též a též hranice strážil.⁸⁹
Náš Hraníčář se nemálo podobal dědu svému,
stratégovi to slavnému, ctěnému mezi všemi.
Měl babičku stratégovnu, Dukovnu blahorodou,
60 a množství strýců úžasných, bratrů překrásné matky,
již pro svou sestru k souboji se mužně odhodlali
s emírem, jenž však nakonec se měl stát jeho otcem.
Nuž takový měl Dvojrodý Hraníčář tedy původ
a pro zmužilá hrdinství ve světě sklízel obdiv.
65 A, jeho skutky pospěšme teď arci opěvovat: – –
Inu, úžasný hrdina Hraníčář Basileios
byl otcem svým co dítě již přenechán učitel, ⁹⁰
jímž vzděláván byl díkladně celé tři dlouhé roky,
takže k bystrému rozumu získal i vědomosti.
70 Pak chtěl však jezdit na koni a samozřejmě lovit,
a tak se s otcem den co den v těch dovednostech cvičil.
Až jednoho dne promluvil na svého otce takto:
„Otče a pane můj, mám chuť a touhu ve své duši
dokázat svoje schopnosti v souboji s divou zvěří.
75 A milujěš-li opravdu své dítě Basileia,
vyjedme tedy na místa, kde divá zvěř je hojná,
a uvidíš, jak silná jest má velká boječtivost.“
Otec vyslechna tuto řeč milovaného syna,
byl v duchu velmi potěšen i rozradostněn v srdci,
80 s jasotem syna polbil a pravil tato slova:
„O milé dítě nejdražší, srdce i duše moje,
úžasná byla tvoje řeč, již s radostí jsem slyšel,
avšak nenastal ještě čas příšerné zvěřobitvy,
7 neb pusit se na divou zvěř je velmi nebezpečné

85 a ty jsi přece teprve dvanáctiletý chlapec,
a proto ještě nehoden souboje s divou zvěří.
Tak, dítě moje nejsladší, dál o tom nepřemýšlej,
at svého mládí růže květ předčasně neulomíš.
Až bohdá jednou vyrosteš do dospělého muže,
90 pak konečně ti nastane čas boje s divou zvěří.“
Však dítě vysokorodé vyslechnouc tato slova,
zarmoutilo se velice a ve svém srdci třpíc,
se slzíciina očima tak k otci promluvílo:
„A počkám-li, až vyrostu, můj otče, v dospělého,
95 co z toho potom budu mít? To zmuže přece každý.
Já toužím vyniknout už teď a pro rodinu zářit
a chci i tobě ukázat, jenž jsi mým dobrodincem,
že budu sluhou zmužilým, cenným, jak si mě přeješ,
i druhem tvým i oporou v jakémkolivěk boji.“
100 Nakonec otec vyhověl přání milého syna.
(Vysokorodí poznáť se již brzy v útlem věku.)
A v rozblesku příštího dne vzal s sebou svého švagra,
ze všech bratrů nejmladšího, zlatého Kónstantína,
a s ním i syna vlastního, jenž Hraníčář se zove,
105 dále pak ze svých jinochů nejmzužilejší jezdc
a křovinami hustými projeli v stinné háje,
kdež uviděli zdaleka medvědy hrůzostrašné,
medvěda i s medvědicí a dvěma medvřidaty.
I zvolal Hraníčářův strýc: „Tak, Basileie, ukáž,
110 však ozbroj se jen palcátem a zanech svůj meč v pochvě,
neboť se vůbec nesluší jít na medvědy s mečem.“
Pak záznak stal se úžasný, každý na div ten zíral,
neboť jakmile vyslechlo dítě strýcova slova,
hned seskočivši se sedla, opasek povolivši,

- 115 svůj pancíř s těla shodilo, protože bylo horko.⁹¹
Nacež pouze svou suknici opaskem opásavši,
nasadivši si na hlavu nízkou plstěnou čapku,⁹²
vyřítlo se jako blesk pryč od své pevné zbroje
a nemělo nic u sebe než jenom prostý palcát,
ovšem též sílu velikou a nevídanou hbitost. –
120 Tu ocitl se mladíčkový Hranicář u medvědí
a stanul proti samici chránící medvíďata,
jež s řevem věru strašlivým se ihned na něj vrhla.
Než on, doposud neznalý přišerné zvěrobity,
125 ani se k straně nestočil, by palcátem se ohnal,
nybrž se na ni řítit dál, chytil ji kolem trupu,
sevěl ji svými pažemi a zardousil ji v mžiku,
až vnitřnosti jí vyhřezly ven z otevřené tlamy.
Mezitím samec utekl a v křoviskách se ztrácel,
130 však strýc nemeškal zavolat: „Ať neunikne, chlapče!“
A ten se vůbec nevracel pro odhozený palcát,
než orlím letem dostihl to hrozně divé zvíře.
Medvěd se náhle otočil a s otevřenou tlamou
rozeběhl se na chlapce, by spolknul jeho hlavu.
135 Tu chlapec vůbec neváhal, hned za pysky jej chopiv
medvědem strašným zatřásl a povallil jej k zemi,
nacež mu krkem zakroutit, vaz jedním rázem zlomil,
a divé zvíře vydechlo naposled v jeho ruce.
Ten medvědí řev hrozivý a mocný dupot pracek
140 laň vyplášily z úkrytu nedalekého houští.
A emír rázem vyškřel: „Před tebou, dítě, chytí ji.“
Tu chlapec otce poslechna, vyrazil jako pardál
a několika skoky jen doskočil k hbité laní,
jž uchopil za kopyta čiperných zadních běhů,

- 145 a pak tou laní zatřásl a rozerval ji vedví. –
Kdo mohl by snad nechválit velikou mlkost Boží
a neoslavovat jeho nesrovnatelnou sílu?
Aj, byl to zázrak úžasný, ohromující mysl,
že malé dítě bez koně dohnalo laň jen během,
150 že holýma jen rukama medvědy zardousilo.
Aj, velkého tof Boha dar a dar Pravice jeho.⁹³
Ó nohy mládím kvetoucí, vy rovnáte se křídům,
vy rychlostí zvěř vysokou záračně zdoláváte,
drtíte sílou ohromnou přišerné divé šelmy. –
155 A proto všichni svědkové neslýchaného divu
v svém ohromení velikém tak spolu rozmloovali:
„Ó svatá Panno Marie, co jsme to uviděli?
Může ten chlapec člověkem být z vezdejšího světa?
Ne, Bohem z nebe seslán jest pro radost pravých mužů,
160 aby uzřeli s obdivem, jak bojuje a běhá.“
Jakmile toto vyřknuli jak chlapcův strýc, tak otec,
vyrazil obrovitý lev z rákosí hlubokého,
a oba obrátivše hned pohledy na mladíčka,
uhlídali, jak uklízí zvěř ulovenou v houští.
165 Pravici táhnul medvědy, zdolané jako první,
a levici zas táhnul laň v dva kusy přetřezenou.
A vtom strýc rázem vyškřel: „Rychle sem, dítě, poběž,
nech ležet mrtvá zvířata, zde máme další živá,
aby se s nimi měřili synové blahorodí.“
170 Tu chlapec slovy těmito mu ihned odpověděl:
„Inu, je-li to záměrem spravedlivého Boha
a máám-li otce svolení a předobré své matky,
pak lehne brzy mrtvý lev jak medvěďové před ním.“
Už vyřítl se bez meče a už útočil na lva,

- 175 však pravil ještě jeho strýc: „Ne, ozbroj se svým mečem, neboť to není plachá laň, Iva jen tak neroztrhneš.“
 Ihned mu mladík odvětil a pravil tato slova:
 „Ať, velký Bůh je všemocný, můj strýci a můj pane, tak jako laň mi zajisté i Iva do rukou složí.“
- 180 I přesto vytasiv svůj meč, řítil se proti dravci, však když se k němu přiblížil, lev o kus poodskočil a švihaje svým ocasem, do boků se jím tloukl, než zařvav řevem přestrašným, vrhl se na mladíka. Dítě se mečem napřáhlo, pozdvihnuvši jej k nebi, i udeřivši doprostřed hrozného lvího čela, dravcovu hlavu rozťalo až k lopatkám v dvě půle.
- 185 I pravil strýci Dvojrodý Hranicář tato slova:
 „Tak vidíš, zlatý pane můj, velikou sílu Boží?
 Což neleží zde mrtvý lev jak medvědové před ním?“
- 190 Načež jak otec, tak i strýc mu vroucně zůlbali i ruce, paže k ramenům i hrudi i víčka očí, a oba dva naň radostně zvolali naráz takto:
 „Každý, kdož libé mládí tvé a krásu tvou jen uzří, ó nejmilejší chlapče náš, ten uzná bezpochyby a s nejpevnější jistotou tvou zmužilost a chrabrost.“
- 195 Neb byl ten chlapec obdařen přednostmi lbeznými, měl kučeravý plavý vlas, výrazné velké oči, tvář světlou, však i kvetoucí, obočí hustě černé a křišťálově jasnou hrudí, však širokou sáh celý.
 Otec ve velkém jásootu na svého syna hleděl, i radostně její oslovil a pravil s potěšením:
 „Nesmírné horko panuje, slunce je v nadhlavníku, a divá zvěř je ukryta v chladu hustého křoví.
 Nemeškejme a odjedme tedy ku svěží vodě,

- 205 aby sis tváře opláchl, jež zalily jsou potem, a pak si šat svůj převlékneš, jenž jestit poskrvněný od pěny zvěře divoké a hrozného Iva krve.
 Jsem otcem třikrát blaženým, že tebe mám co syna, témato svýma rukama sám omyji ti nohy.
 Věškeré svoje starosti vytrhávám si z duše, neb vím, že nemusím mít strach kamkoliv tebe vyslat, na dlouhé cesty trnité či k hlídkám nepřítelé.“
- 210 A všichni se hned vespolek k pramenu odebrali, jenž vodu skýřal úžasnou a jako snůh tak svěží, i kolkolem tam usedli a jedni myli ruce a druhí tváře chlapcovy a otec myl mu nohy.
 Pak všichni vodu z pramene hltali nenasytně, jako by snad učinila i z nich hrdinné muže.
 I vyměnil si chlapec šat a oblékl si nový, lehkou a skvělou suknicí, jež chladila mu tělo, a šarlatový kabátec obšitý zlatým lemem, kterýž byl ještě ozdoben perlami zářícími, a línec vonně potřen byl jak mošusem, tak ambrou.⁹⁴
- 220 Namísto běžných knoflíků měl řady čistých perel a knoflíkové smyčky zas byly z ryzího zlata.
 Jezdecké jeho střevíce zdobeny byly gryfy a na ostruhách kroucencových svítily drahokamy a drahokamy červené měl na všech zlatých špercích.⁹⁵ –
 Však chlapec vysokorodý, maje velice naspěch, neb chtěl co nejdřív k matce zpět, aby nebyla smutna, druhému celou do sedel rychle nasednout nutil.
 Sám vzal bělouše jasného jak krásnou holubici, jenž měl do hřívý vpletené převzácné drahokamy, a mezi těmi kamínky leskly se zlaté zvonky,

- 235 veliké množství zvonečku překrásně klinkajících cinkotem ohromujícím a vskutku divuplným. Kropíř⁹⁶ měl bělouš hedvábný, zelenopurpurový, jenž dokonce i sedlo kryl a před prachem je chránil, avšak pletené řemení zdobily zlaté třásně a celý postroj leskl se perlami zářícími.
- 240 Byl kuň to zcela nezakrotný a o udišlo nedbal, však dítě hřebce divého ovládlo bez námahy. Než všichni div ten uziřice, žasli velice nad tím, kterak kuň divý vykročil dle mladíkovy vůle, jenž jak na stromě jablko⁹⁷ vznešeně skvěl se v sedle. – I vyrázili na cestu zpět ku domovu svému, napřed družina jinochů do šiku seřazená a za ní pak jel chlapcův strýc a za ním chlapcův otec a mezi nimi chlapec sám jak jasné slunce zářil, třímaje ve své pravici s lehkostí dlouhé kopí arabské, jasně zelené, s praporcem pozlaceným.⁹⁸
- 250 Jaký to kvítek na pohled, jaká rozkoš jej potkat, a vskutku, chlapcův krásný vzhled byl vůni mošusovou. – – – Na jejich cestě stál však dům stratéga významného, a projížděje pod okny, tu chlapec náhle zapěl:
- 255 „Když jinoch v lásce zaplane pro dívku mládí, a přišel k ní, když uhlídá rozkošnou její krásu, puká mu srdce nešťastně, svět přestává jej těšit.“
- Než tamní lidé slyšíce lbezná jeho slova, rozjásali se podobně jak kdysi Odysseus, když písmi Sírén naslouchal, na korábu svém spoután.⁹⁹
- 260 I sama dívka vyslechla, co chlapec venku zpíval, aj, překrásná a prosulá a věhlasná to panna a nevídaně půvabná, z nedostizného rodu,

- 265 a její velké bohatství, statky a další jmění nebylo možné spočítat, ba ani představit si. Jen vynachválit její dům snad nikdo nedokáže. Byl z mramoru a ze zlata a mozaikami zdoben, však bylo zdivo komnaty, již obývala panna, celé ze zlaté litiny a mozaikami kryto, i měla tato komnata jméno Komnata panny.
- 270 [A když ta dívka bohatá, kvetoucí nade všechny, tu uhlídala mladíka, jak zrovna vyprávěl jsem, tak srdce její vzplanulo a svět jí přestál těšit, a bolest se v ní vznítla,¹⁰⁰ jak po právu to bývá. (Ostřejší totiž láska jest než jakékoliv špý, a hledicína očima vniká do lidské duše.)
- 275 Chtěla své oči odvrátit od vznešeného chlapce, však nemohla je odloučit od jeho velké krásy, a tak jej sledovaly dál, neb podlehy mu zcela. A tak své chůvě tichounce do ucha zašeptala: „Jen pohled, chůvo nejdražší, na chlapce lbezného, na krásu zcela zázračnou a nevědní to mládí. Kdyby jen otec můj a pán za zetě si jej vybral, věř mi, že by pak zetě měl jak nikde nikdo jiný.“
- 285 A nepřestala špehyřkou sledovat toho chlapce, jenž skutečně nic netušil a ptal se otce svého: „Kdo vlastni tento ohromný a velikánský palác? Nemí stratéga onoho kolkolem věhlasného, jenž má prý dceru prosulou svou krásou, jak se říká?“
- 290 „Ano, mé dítě nejsladší,“ odpověděl mu otec. „Pro ni zemřelo bezpočet Římanů blahorodých.“
- „A kterak, otče, zemřeli?“ tázal se chlapec nato. „Hodlali, milý synu můj, sílou tu pannu unést,

- 295 jak říká se, prý pro půvab vznešené její krásy,
než strateg se to dozvěděl, té krásné panny rodič,
nastražil léčku únoscům a všechny do ní chytil,
načež dal jednomu hlavu stít, druhým vypálit oči,
neb velké moci těší se a slávě v těchto krajích.“
- 300 Zhluboka vzdechl Dvojrodý a pravil svému otci:
„Pros Boha, otče, abych se nerozhodl ji unést,
neb nikdy žádná lečka mě nikterak nevystraší.
Však jednu prosbu na tě mám, pokud souhlasit budeš,
abys požádal stratega o řádné sešvagření.
305 Pakiže uzná za vhodné mě přijmout jako zete,
tak bude tedy tchánem mým z vlastního rozhodnutí,
však odmítne-li, otče můj, pak užiji, co se stane.“
„Ba žádal jsem jej mnohokrát, nade vše drahý synu,
však jeho v této věci nic k ničemu nepřinutí.“
- 310 Jakmile vyřkl slova ta otec synovi svému,
uhlídal mladík špehyčku a krásnou pannu za ní,
než upíraje na ni zrak, kupředu víc se nehnu,
a stanul zcela ohromen a s rozechvěným srdcem.
Poté bělouše pobídnuv, příklusal rázem k panně
315 a něžně na ni promluvil i oslovil ji takto:
„Pověz mi, milá panenko, chováš-li mě v své duši,
a přiješ-li si, abych tě za nevěstu si zvolil.
Však máš-li srdce jinde již, pak nežádám tě o nic.“¹⁰¹
Panna chůvu přivolavši, dala jí tento rozkaz:
320 „Běž dolů, dobrá chůvo má, a rci jinochu toto:
„Při Bohu tobě přísahám, žeš do mé duše vstoupil,
než nevím jistě, mládenče, z kteréhoš vyšel rodu.
Je-li tvé jméno Dvojrodý Hranicář Basileios,
pak vím, žeš vysokorodý a nade všechny bohat

- 325 a žeš jakožto Dukovec ba i z našeho rodu.
Však strateg, mocný otec můj, maje své hlídky všude,
ví dávno o tvých hrdinstvích a zmužilých tvých činech,
tak hled, aby ses, mládenče, kvuli mně neohrozil,
abys neztratil kvetoucí a překrásné své mládi.
330 Otec tě šetřit nebude, neboť soucitu nezná.“
Mládenec ihned odvětil a oslovil zas dívku:
„Vykloň se, zoro lbezná, at uhlídám tvou krásu
a at mi vstoupí do srdce nekončnost tvé lásky.“¹⁰²
Jak vidíš, doposud jsem mlád a nepoznal jsem touhy,
ni nepoznal jsem doposud cest vyznačených láskou.
335 Vstoupí-li touha po tobě teď arci do mé duše,
pak ani strateg, otec tvůj, ani tvé přibuzenstvo,
ni všichni jejich poddaní, byt třebaš proměnění
v šípy a v mečů výšlehy, mě nikdy nezastaví.“
340 A nikde nebyl nadohled rozmluvy jejich konec,
neb k necudnému jednání je bičem nutil Eros.
(Stává se rozum otrokem, vždy když je Eros pánem,
když myšlenky si zapřáhne jak vozataj své koně.¹⁰³
Tot důvod, proč, kdož touhy pln, své zdvořilosti nedbá,
345 před souedy se nestydí, přibuzných neleká se,
jsa beze studu proměněn v otroka milování.)
Přesně tak tenkrát trpěla i blahorodá panna,
vyklonivši se malinko z okna z ryzlího zlata. –
[Tu oslnila jeho zrak zář krásy její tváře,
350 až nemohl ni pohlédět na pannu sluncerodou,¹⁰⁴
jejíž tvář přímo do očí mu paprskem svým šleha.
Ta dívka vskutku zdála se být uměleckým dílem,
aj, oči jasně, půvabně, vlas plavý, kučeravý,
aj, sytější tmavé obočí, ba neřředěně černé,

- 355 obličej jako bílý sníh, však tváře zabarvené
tím nejvýznačnějším purpurem, ceněným u císařů. –
A mladík obdivuhodný tu krásu tehdy spatřiv
byl ve své duši zasažen a raněn ve svém srdci,
trpěl nesmírnou bolestí a stannul v strašných mukách.
360 Však krásná panna vznešená spatřivši jej v tom stavu
a nechťíc jeho trápení nadále prodlužovat,
tu okamžitě vyslala mu znamení své lásky
smíšené s velkou radostí a naplněné štěstím,
i podala mu prsten svůj a vyřkla tato slova:
365 „Jed' domů, milý jinochu, a nezapomeň na mě.“
Hned mladík prsten uschoval u srdce pod pancířem
a takto divce odvětil: „Čekej mě za úsvitu.“
Pak rozradostněn s družinou dál v cestě pokračoval,
však došed domů, hroznými už starostmi byl jímán
370 a prosil Boha modlitbou z celého svého srdce:
„Aj, Bože, Vládce nebeský, vyslyš tuto mou prosbu.
Učiň, ať slunce zapadne a vyjde jasný měsíc,
jenž má mým tajným druhem být při službě,¹⁰⁵ k níž se
chystám,
neboť já samojediný na cestu vypravím se.“
375 I tajný rozkaz takový stolbovi svému vydal:
„Odstroj mi mého bělouše a vraníka mi vystroj,
však stroj jej dvojnám řemením i dvěma podbrtišňky,
můj palcátomeč¹⁰⁶ překrásný mu pevně zavěs k sedlu
a dej mu těžké udiolo, ať svede rychlý obrat.“
380 Než později v čas večere nedotkl se ni sousta,
ba ani kapky nápoju v ten večer neochutnal,
jen dívký krásu úžasnou vykresloval si v duchu.
Chvillemi padal v beznadějí a úmysl svůj vzdával,
chvillemi byl pln naděje a věřil v dobrý konec,

- 385 však všem kolkolem zdálo se, že vidiny má snově.
Tu matka jeho v rozpacích jej takto oslovila:
„Co stalo se ti, dítě mé, proč rmoutíš moji duši?
Neděsí tě snad divá zvěř a nejsi jímán strachem?
Netrýzní tě zlý démon snad, jenž závidí ti mužnost?
390 Tak zjev mi všechno v rychlosti, mou duši více netrap.
(Nevyjeveněť ranění člověka pohlcuje.)“
„Ne, divá zvěř mě neděsí,“ odpověděl jí chlapec,
„a ani žádný jiný strach nejímá moji duši.
Než kdosi vskutku trýzní mě. Ji ale neproklínej,
395 vždyť ona za nic nemůže. A já nemocný nejsem.“¹⁰⁷
I vstal a do své komnaty bez prodlev odebral se,
kdež odhodiv své sandály, jemně se chopil loutny
a rukou neozbrojenou rozezněl její struny
(byť výtečně on vycvičen s nástroji hudebními),
400 je naladiv, v ně udeřil a zpíval tichým hlasem:
„Kdož lásce své je nablízku, tomu neschází spánek,
však kdož miluje na dálku, má v noci hodně práce.
I moje láska v dálce jest, tak vydávám se za ní,
ať duši milou netrápím, kteráž kvítli mně nespí.“
405 A pak, když slunce zapadlo a vyšel jasný měsíc,
sám ujížděl pryč na koni, i loutnu svou vzav s sebou,
a vraník plál mu jako louč, měsíc jak světlo denní,¹⁰⁸
než za úsvitu dorazil ke komnatě své milé.
Dívka probděla celou noc, čekajíc na milého,
však za úsvitu znavena padla v hluboký spánek.
410 Když blahorodý chlapec ji za oknem neuhlídal,
hned přepadl jej zármutek a ohromení strašné,
hned bolestivě myšlenky do srdce jeho bily,
a neúnosně trápil se a nevýslovně trpěl.

- 415 Tu takto k sobě promluví: „Což změnila svůj záměr?
Což strachuje se rodičů, že by ji odhalili?
A k čemu rozhodnu se já? Co jistoty mi dodá?
Má mysl tápe v temnotách a neví, co si počít.
Zvolám-li na ni, uslyší má slova nejen ona,
stráže mě jistě odhalí a zatvočí na mě,
420 a já se dříve prozradím, než milou vůbec potkám,
a ztratím všechnu naději nejdražší dívku uzítí.
A k čemu pak mám dále žít vezdejší tento život?“
Tak sám se sebou rozmlouval ve velkém rozrušení,
425 než rozhodl se rozeznět struny své jemné loutny
a vyzvědět, zda najde tak rozsudek ve své nouzi.
„Jelikož mě teď zachráně už jenom výslech dívky,
zde předvolávám mezi nás svou loutnu coby druhá,
a necht se tedy rozhodne vše podle vůle Boží.“¹⁰⁹
430 Pak struny loutny naladiv, rozezvučel je plektrém
a píseň ze všech nejsladší zazpíval tichým hlasem:
„Což zapomnělas, miláčku, mladinké naší lásky
a padla v sladký, rozkošný a bezstarostný spánek?
435 Tak vstávej, ruže lhbzná, jablíčko něžně vonné,
na nebi vyšla jitřenka a na odjezd nám svítí.“
Jakmile dívka zaslechla jemný hlas sladké loutny,
hned vyskočila z postele a šat svůj opásala,
vyklonila se z okna ven a jinochovi řekla:
440 „Já hněvala se, drahoušku, žes otálel tak dlouho.
A jak se na tvou nebalost a smělost nemám hněvat?
Ty snad ani nevíš, kde jsi, když na loutnu tu drnkáš.
Co když tě spatří otec můj a co když zhanobí tě?
A co když zeměš kvůli mně? Je to snad spravedlivé?
Vzdýt Bůh to dávno dobře ví, jenž tajnosti zná všechny,

- 445 že láska k tobě v srdce mé kořeny zapustila,
a selžeš-li, pak bude to pro mě strašlivá rána.
Tak, duše moje, zachraň se, než dostihne tě slunce,
a navždy na mě vzpomínej, že nad vše miluji tě.
450 Než přesto, krásný mládenče, já s tebou neodjednu,
byť vím, že touha žlhá tě, nesmírná láska páll,
a že jsi proto rozhodnut na místě pro mě zemít.
Však svedeš-li mě opravdu, abych odešla s tebou,
dozvědí se to bratři mí i celé přibuzenstvo
455 a otec můj tě dopadne se všemi svými muži.
A jak se potom vymaniš a zachrániš svou duši?“
Tu dívky mladík úžasný truchlivě odpověděl:
„Tvůj odpor chválím velice, ó nejvýš blahorodá,
460 však vím, že opak nastane toho, co očekáváš.
I rozhodla ses vyřborně po mouduřem rozvázání,
však nevíš ještě vůbec nic o tom, čeho jsem schopen.
Kdyby ti byla zmužila má hrdinství již známa,
465 neřekla bys, že bratři tví a celé přibuzenstvo
mě dostihnou a pokoiť, že pro mě budeš truchlit.
Tak tedy buď ujištěna a věz, má drahá duše,
že já jsem s to si podrobít sám jakékoli vojsko,
470 obrátit síly na útěk i širé kraje dobyť.
A tvého otce milého s jinochy jeho všemi
a stejně tak i bratry tvé s celým tvým přibuzenstvem
mám pouze za houf nemluvnat, jenž nic mi neznamenať.
Tedy jedinou chci odpověď vyslechnout z úst tvých vlastních,
475 zda přála by sis upřímně mě nyní následovat,
abychom se přes sedla hor dostali před rozběskem,
neboť na úzkých pěšinách i zmužilým smrt hrozí,
kdežto v pláních i zbabělec co smělý muž se jeví.

- 475 Jestli máš ovšem v úmyslu jiného sobě zvolit,
a jestli proto bráníš se odejdu společnému,
pak při svatých Theodorech, dvou mučednických Krista,
mužem tvým zvat se nebude, dokavad žiji, nikdo.⁴¹¹⁰
- 480 Hned dívka krásy sluneční jinochu odvětila:
„Tys říkal sám, můj nejdražší, žes ještě nezkušený,
že zamilován poprvé svou první lásku cítíš.
Přesto je asi upřímné tvé utrpení pro mě,
což usuzuji podle svých podobných vlastních citů.
A byt' se pro mě nesluší o sobě vůbec mluvit,
vyzradím ti o sobě vše, jsouc zotročena touhou.
485 Ať, mnozí vysokorodí velmožové a vládcí,
i císařovi příbuzní a synové mě chtěli
a přijížděli v průvodech, císařsky vystrojeni.
Ba ve své touze velké osobu moji spatřit
490 přiblížili se nezdědka i komnatám, v nichž bydlím.
Přesto se ani s jedním z nich můj otec nespokojil
a nedovolil žádnému uzít' ni stínu mého,
ni slůvka mého zaslechnout, ni promluvit co na mě,
ni spatřit mého úsměvu, ni naslouchat mým krokům.
495 A nikdy jsem se jako teď nevyklonila z okna,
neviditelná, ukrytá před každým cizím zrakem.
Tak krom mých blízkých příbuzných a služebných mých
vlastních
nikdo nikdy nezahlédl mé osoby ni tváře,
neb cudnost svou jsem střežila, jak pro pannu se sluší.
500 Však teď jsem odložila stud i veškerou svou slušnost
a stala jsem se necudnou pro svoji lásku k tobě.
Já, kterouž nikdy neželý oči cizího muže,
zde nyní s tebou hovořím bez veškerého studu
a mysl moje panenská, jež svobodna kdys byla,

- 505 teď láskou zotročena jest a cudnosti již nedbá.
Od chvíle, kdy jsem poprvé tvou tvář, mládenče, zřela,
spaluje láska duši mou, dív rozvážnou, svým ohněm,
proměnila mé smýšlení a taktéz i mou vůli,
mou mysl jala v otroctví, a cudnost mou mi vzala.
510 Teď už jen tebe, milý můj, a svoji lásku k tobě
já věrně poslouchám, a věz, že chci odejít s tebou.
I zříkám se svých příbuzných a rodičů se vzdávám
a zavrhnuji bratry své i nezměrné své jmění
a ihned s tebou odejdu, kamkolivěk jen řekneš.
515 Než mám za svědka velkého milosrdného Boha,
nejskvělejšího mstitele, že zradou nezklameš mě.
On ví, že láska páli tě a že tě žene bičem,
tě v rozhodnutí stvrzujíc, kdykoliv pro mě zemřít,
což oči moje nesní zřít, ni uslyšet mé uši.“
520 Když dívka krásně kvetoucí vyřknuła tato slova,
slzy jí z očí vytryskly a hlasně zavzdychala,
kárajíc sebe samotnou za tolik necudnosti,
i snažila se ze všech sil zas ovládnout svou vůli,
což v srdci nedovolila jí nekonečná touha.
525 (Vězíť Eróta velká moc v touze a milování –
Na toho, kdož dbá pečlivě o zdivořilé své mravy,
atsi má mysl rozvážnou, přec touha zaútočí.
Tot' důvod, proč, kdož touhy pln, již zdivořilosti nedbá,
před sousedy se nestydí, příbuzných neleká se,
530 isa beze studu proměněn v otroka milování.
I nejskvělejší mládenčí tím často trpívají.)
Když tu úžasný mládenec dívčiny slzy spatřil,
i jemu slzy vytryskly a odvětil jí takto:
„Však já, dívko nejkrásnější, znám poměry tvé dobře,

- 535 vím o nezměrně velkém bohatství tvého otce,
pro kteréž vysokorodí muži po tobě touží.
To všechno jsem se dozvěděl, důkladně jsem se vyptal.
Mě ovšem, duše nejdražší, bohatství nezajímá
ni po majetku nepřahnu a sláva neláká mě,
tím at se krmí dobytek, já živím se tvou krásou. –
540 Má černooká, od chvíle, kdy pohled náš se střetnul,
nenechalas ni chvíli mou duši o samotě,
zapustilas v ní kořeny a objalas ji zcela,
viděl jsem stále tebe jen, i kdyžs nebyla se mnou.
545 Já nikdy nemiloval jsem a nebyl zajat krásou,
a nepoznal jsem v životě cest vyznačených láskou.
Tak, světlo sladké, následuj muže, jenž miluje tě,
neskrývej více lásku svou, již ve svém nitru chováš
(upřímně lásky důkazem nejjistějším jsou činy),
550 a budem s Božím svolením žít ve štěstí a spolu.
Konečně zaradují se i rodiče tví s námi,
jakmile si uvědomí, jakého mají zete.
Nikdo tě hanit nebude, ne, velebit tě budou.“
555 Takto i jinak promluví, mládenec pokračoval:
„Tebou pro mě vše začíná a tebou všechno končí,¹¹¹
a tak to jest a zůstane, bohdá, do konce mého.
Však jestli kdy ti způsobím zármutek, milá duše,
a jestli někdy znevážíš tvou čistou lásku ke mně
a věrnost neposkvřněnou, než skončí se můj život,
560 nechť jako křesťan nezemřu, nechť štěstí vše mě mine,
nechť modlitby mých rodičů se více nenaplní.¹¹²
Než i ty, vysokorodá, hled' vážit si mé lásky.“
Dívka ta slova v nitru svém chovajíc odvětila:
„Já vím, že je to nemravné, jak vdávám sama sebe,

- 565 neb pravdivé blahorodí zdvořilost sobě žádá,
o níž jsem ovšem nedbala, snad nevědouc, čím trpím,
a hlavně čistá touha tvá a jistota tvé lásky
mi rozkazují ctít i svou překrásnou lásku k tobě.“¹¹³
570 A potom dívka pronesla tuto přísahu lásky:
„Já opouštím své rodiče, své bratry i svůj domov,
do rukou tvých, ó jinochu, svěťujíc sebe v Bohu,
jež beru za svědka, že ty mě nikdy nezarmoutíš
a že budu až do konce tvou právoplatnou chotí.
Vždyť nescetní již milenci nic nedbali svých slibů,
575 přestože dříve dívkám svým vyjevovali lásku.“
Ta slova chlapec vyslechna, podíval se velmi
moudrosti panny nevinné a sliby opětoval:
„Aj, při Otci a při Synu, a i při Duchu svatém,
580 já nikdy nezarmoutím tě, ó nejvyš' blahorodá,
já učiním tě paní svou a vládkyní svou mlou, v
společném domě chotí svou do konce svého žití,
pokud si ke mně zachováš čistou svou věrnou touhu,
585 jakž dříve jsem již pravil ti, má duše, po níž toužím.“¹¹⁴
I krásně potvrdili tak svou lásku přísahami,
než dívka vyklonila se z okna z ryzího zlata
a chlapec v sedle vzpřímený ji v náručí své sevřel.
Tak koroptvička vzletěla, a tak ji ještěb přijal. –
590 I lbali se lběžně, jak sluší se a patří,
a oba se z nevyšlovné radosti rozplakali,
neboť je ihned zasáhlo největší možné štěstí,
a v rozkoši té ronili skutečně vroucí slzy.
Tu chlapec pohnut radostí a zmužilostí taktéž,
k paláci koně obrátil a zvolal tato slova:
„Žehnej, pane a tcháne můj, mi k svatbě s tvojí dcerou,

- 595 a vzdávej Bohu velký dík za takového zete.“
Zaslechnouce to volání, tu stratégovy strážě
hned všechny muže budíce do sedel svolávaly.
A stratég sám to zaslechna, na místě, okamžitě
byl rozčlivením bez sebe, nevěda, co si počít,
600 a z nitra vydral se mu řev: „Aji, zhaslo moje světlo,
před očima mi unesi jedinou moji dceru.“
To stratégovna zaslechnouc, v křiku se rozplakala:
„Ztracena dcera jediná, uloupili nám dceru.“
Zároveň bratři dívčími vykřikli slova nářku:
605 „Kdo mohl se jen osmělit k zločinu takovému?
Kdo nečekaně vyrval nám z náručí naši sestru?“
Plakaly všechny služebné, křičely bědujíce,
a štkání nepřetržité se rozléhalo domem.
610 Tu bylo vojsko ve zbrani, hnalo se za mladíkem,
a stratég sám se připojil se svými dvěma syny.
Avšak ani stratégovna nezustala v svém domě,
neboť nebyla schopna snést ztrátu jediné dcery,
tak svolavši dav služebných, za vojskem pospíchala
615 pěšky a hlasně vzlykajíc, s rozpuštěnými vlasy:
„Nejdražší duše“, plakala, „kam unesi tě, nevím.“
Nikdo nezůstal v paláci, jak mládenci, tak starci
nasedávali na koně, hnali se za mladíkem,
a všichni lkali hlasitě nad uloupením dívky,
a nikdo by ten velký dav s přesností nespočítal. –
620 Pak když se rozednívalo světlem východu slunce,
tu mladík s pannou ocitli se na široké pláni,
než dívka krásně kvetoucí uzřela v dálce vojsko.
Upírala svůj ostrý zrak tím směrem, odkud jeli,
jak spocívala v objetí milovaného chlapce.

- 625 A tenkrát mu pravila, její kolem krku držíc:
„Pospěš, má milá dušičko, jen ať nás nerozloučí,
a ostie svého vraníka pobídní ostruhami.
Hle, jsouť za námi nadohled a už nás dohánějí.“
630 Jakmile mladík úžasný vyslechnul tato slova,
tu pojav smělou myšlenku, odbočil z přímé cesty
a našel strom rozeklaný na dvě mohutné větve,
mezi něž dívku vysadil, a promluvil k ní takto:
„Zde posad se, má překrásná, milého svého sleduj.“
A na místě se připravil k nadcházející bitvě,
635 leč dívka sluncem zrozená její takto oslovila:
„Jen šetři milé bratry mé a prosím nehanob je.“
Pak naskytlá se přítomným nevědění podívaná,
když odvážil se jeden muž tisícům postavit se
a pozabíjel v krátkosti vojáky nespočetné,
640 ve válce velmi zkušené, na koních, v plné zbroji,
jež ovšem brzy nabádal, ať vrátí se zas domů
a ať víc zkoušet nechtějí, kam sahá jeho možnost.
Však ti před mužem jediným jímání byli studem,
a milejší jim byla smrt než spásný bídný útek.
645 Tak mladík koně pobídnuv, vytasil palcátomeč,¹¹⁵
a než sám stratég dorazil, už byli všichni mrtvi.
A když posledním úderem ukončil tuto bitvu,
ihned se s velkou radostí co vítěz vracel k panně,
a pak seskočiv se sedla, ji nesčetněkrát zlíbál:
650 „Lásku, hle, dívko lbezná, jsem činem dokázal ti.“
Tu dívka, celá rozkvetlá, hned jinochovi svému
nastavovala šťastně tvář, by polibky ji pokryl,
a přitom s něhou velikou jinocha oslovila:
„Jen nehanobuj, duše má, mé milé vlastní bratry,

- 655 kteréz vidíš, jak směrem k nám odtamtud přijíždějí.
Že jsou to vskutku bratři můj, poznávám podle koní,
a jako třetí blíží se za nimi i můj otec.
Těch tří mi prosím ušetři a nech je bez úhony.“
„Dle tvého přání stane se,“ odpověděl jí chlapec,
„pokud nic nečekaného nás ovšem nepřekvapí.
(Kdož milostivě nepřátel v hodině bitvy šetřil,
byl od těch samých mnohokrát bez slitování zabít.)“
To vysloviv a vrátiv se do sedla svého koně,
vstříc strategově družině vyrazit neotálel.
665 Avšak divičini bratrové, plni ukrutné záště,
rozkázali svým jinochům na chlapce zatútočit
a čekali, že zabijí jej jiní muži za ně.
Než chlapec, strážce pečlivě přikázání své milé,
postavil se jim rozvážně a znalé všechny pobíl.
670 Však tu se naň vyřítli v svém šílenství i bratři,
než on se vyhnul obloukem a srazil oba s koní,
přičemž je ani neranil, ani jim neublížil.
Pak seskočil sám se sedla, i stanuv před strategem,
své ruce sepiav před hrudi a pokloniv se k zemi,
675 však pevný zrak svůj nesklopil, těmito slovy pravil:
„Dej odpuštění, pane můj, z ničeho nekárej mě.
Tvé vojsko rány sázelo i vykřývalo selsky,
proto většína mužů tvých do Hádu zamířila.
Já arci neurozený ani nemůžný nejsem,
680 a jestli tedy rozkážeš, ať stanu se tvým sluhou,
tenkráte jistě uhlídáš, jakéhos získal zete,
a jestliže mě posoudíš podle mých mužných činů,
aj, svému štěstí mnohokrát pak blahověřit budeš.“
*Stratég ta slova vyslechna, hned ruce zvednul k nebi,

- 685 pohled obrátil na východ a vzdával díky Bohu:
„Bud tobě sláva, Bože náš, jenž ku prospěchu řídíš
záležitosti člověka moudrostí nevyšlovnou,
jenž dals mi zete, po jakémž jsem celý život toužil.
Je kvetoucí, blahorodý, je rozvážný a mužný,
690 a nikdy v světě veškerém se jemu nevyrovná.“
Těmito slovy děkoval Bohu z hloubi své duše,
pak obrátil se na chlapce a zdvořile mu pravil:
„Ó zlatý zeti, vzdávám dík předejším Pánu Bohu,
jenž ku prospěchu řídí vše, co nás lidí se týká.
695 Máš mít ji, chlapče překrásný, již z věrné touhy vzal sis,
neb kdybys věrnost nezměrnou nechoval k mojí dceři,
jistě by ses neodvážil tisícům postavit se.
Nuž nemeškejme, vrátme se zpět do paláce mého,
a věz, že žádný zármutek ti nijak nechystáme,
700 leč sepišeme vespolek svatební smlouvu vaši,
již potvrdí i otec tvůj, jakmile bude s námi.
Jsemť jist, že spěšně dorazí, jen co dostane zprávu,
a ty dle práva obdržíš věno mé milé dcery,
jen co ti svatbu vystrojím, přesešlavnou v celém světě,
705 a věno milé dcery své v ten den pak tobě předám,
slyš, dvacet kentenarií¹¹⁶ ve starých zlatých mincích,¹¹⁷
jež před mnohými lety jsem z podkladu svého vyjmul
a s množstvím nádob stříbrných ve jménu dcery schoval,
a dále šatník honosný za pět set litér zlata,¹¹⁸
710 třicet šest zemědělských ploch s nemovitostmi všemi
i se vším živým majetkem, kterýž se na nich najde,
čtyři sta koni vybraných a osmdesát štolbů,
a dále čtrnáct kuchařů, pekařů zrovna tolik,
715 a ke všem těm sto padesát pak dalších živých duší,

- 711 a k tomu sedmdesát chův i s celým domem matky, proslulým vůkol krásou svou a vskutku velmi cenným, a též od matky dívčiny převzácné, drahé šperky i svetoznámou korunu, chvályhodné to dílo,
- 715 znale složenou ze zlata a kamenů nejdražších.
- 720 A ve všem tobě přednost dám i před vlastními dětmi, dám ti bohatství nezměrné, nemalé další jmění, krom všeho, co jsem jmenoval, já dám ti ještě více, a to již před požeháním, můj synu, tvého sňatku. A svatbu tobě vystrojím přeslavnou v celém světě, aby tě jiní mládenci neměli za únosce,
- 725 jenž dívku sobě uloupil docela nemajetnou, což hanebné je pro všechny dle řádu smyšlejší. A jak myslíš, že unikneš tomuto pomlouvání, nevrátíš-li se bez prodlev s námi k nám do paláce, též aby má strategovna útrěchy dočkala se, jež dosud vůbec netuší, kterakýmže jsi mužem, a aby vzdala Bohu dík, jenž skýtá všechno dobro? Nuž důvětuj mi, zeti můj, a pojed' domů se mnou.“ Tak mladlkovi lichotě promluvil tehdy strateg, avšak mladík strategovi hned odpověděl takto:
- 735 „Věřit tvým radám šlechetným a taktéž velmi moudrým, milý pane a tcháne můj, je jistě spravedlivé. Však bojím se, že vzešlo by mi z toho nebezpečí a odsouzení k hanebné, nejpoutupnější smrti, neboť jsem se co nepřítel obrátil proti tobě. Tak nabádá mě svědomí nepřijímat tvých darů, a stýděl bych se pohlédnout do očí strategovny. Než já, pane a tcháne můj, jsem ve veliké touze chtěl tvoji dceru uloupit jen kvůli její kráse,

- 745 nikoliv kvůli bohatství nebo dalšímu jmění, to všechno darem věnuji bez váhání svým švagrum. Mně místo věna hojného stačí dívčina krása. (Bohatství lidem dává Bůh a stejně tak i nouzi, on povýší i poníží, on svrhává i zdvíná.)
- 750 A co se týče návratu, rozhodně vyslechnu tě, avšak nejdříve ojedu za svojí vlastní matkou, at uhlídá i otec můj snachu, po jakéž toužil, at může Bohu děkovat, a pak se rychle vrátím. Ty ale nebud' zarmoucen, spíš s jásotem se raduj, neboť jsme nyní děti tvé a sluhové tvé duše.“
- 755 Strateg mu tenkrát odvětil, nad moudrostí tou žasna: „Bůh tebe, dítě nejdražší, požehnej mezi všemi, a dejž ti dlouhé radosti z roků života tvého.“ Pak strateg objav mladíka, na koně svého vsedl. I spěchal mladík za dívku a strateg do paláce za doprovodu potupně poražených svých synů, stále ohromně žasnoucích nad zmužilostí chlapce. – A když tento náš mládenec, jenž úžasný byl vskutku, přijížděl zpátky na místo, kde dlela dívka, zvolal: „Pojď ke mně, svěšlo nejsladší, jež nikdo nepřemůže, pojď, nejsladší má květino, má něžně vonná růže, bliží se naší cesty cíl, nás nikdo nezastaví a nikdo, dívka nádherná, nám v cestě nezabrání, když zůstali naživu jen tvůj otec a tví bratři, neb nemohl jsem odepřít ti tvého přikázání.“ Než dívka v okamžení tom se stromu sestoupivši a naplněna radostí i nevyšlovným štěstím, potichounku vykročila vstříc svému jinochovi,

- 775 a když se k sobě blížili, tázala se její s láskou:
 „Nestalo se ti opravdu nic zlého, duše moje?
 A pověz mi též v rychlosti, jak mají se mí bratři.“
 „Netrap se, milá dušičko,“ odpověděl jí mladík,
 „krom chvályhodných jinochů z družiny tvého otce
 nikdo škody ni částečné ni plné neutřil.“
 780 Pak vykloniv se ze sedla, vzal dívku do náručí,
 i zvednul ji a usadil k sobě na svého koně.
 Tu věrným, čistým polibkem se oba nasytivše,
 odjeli spolu v radosti a velkém potěšení. — — —
 785 A když mladíka spatřily pak hlídky jeho otce,
 jak v náručí si přiváží tu dívku různokrásnou,
 hned vyběhly mu spěšně vstříc, aby mu blahopřály.
 A když i otec zaslechnul, že jeho syn se vrací,
 ihned radostí naplněn na koni vstříc mu vyjel.
 790 Též tři tisíce jinochů a všech pět jeho švagrů
 jalo se sedly ženskými hned strojit dvanáct koní.
 Dvě sedla byla zdobena perlami zářícími,
 ostatní celá ze zlata, s vyobrazenou zvěří,
 a ke každému sedlu byl připraven krásný kropicí,
 795 jenž coby střecha hedvábná každého koně skrýval,
 takže pod ním a pod zlatem nebylo koní vidět.
 Za nimi zněly polnice a velké, těžké rohy,
 a tympány a varhany¹¹⁹ zvučely plným hlasem.
 800 Ať, hudba ta se tenkrát tak mocně rozléhala,
 že ze vzdálenosti tří mil lid četný seběhl se. —
 Když dívka krásně kvetoucí dav zdálky uhlídala,
 rozechvěla se celičká, netušíc, kdo se blíží,
 a vyděšeně na chlapce zvolala tato slova:
 „Snad neblíží se cizinci a snad nás nerozloučí.“

- 805 „Neboj se, sladké světlo mé,“ odpověděl jí mladík.
 „Vstříc tobě přijíždí tvůj tchán, nemůže se tě dočkat.“
 Než dívka sluncem zrozená mu takto odvětila:
 „Jak stydím se, má dušičko, že přijíždím sem sama.
 Kdyžs byl otec poslechl a vrátil se k nám domů,
 měla bych tu i chůvy své i všechno vybavení,
 810 a otec tvůj by věděl hned, či dceru přivádíš si.
 Když sám jsi právo porušil, tak sám si hledej výmluv.“
 „Ať, nermuť se, blahorodá, že doprovodu nemáš,
 vždyť tebe každý poznává, i když přijíždíš sama,
 a proto neobávěj se žádného zotuzení.“
 815 A když byl dav již nablízku, navzájem zdravili se,
 mládenec s koně sesedl i s dívkou milovanou,
 i emír s koně sesedl a oba dva je objal:
 „Bůh vás dva, dítě nejdražší, požehnej mezi všemi,
 a dejž vám mnoho dlouhých let jak v bohatství, tak v míru,
 820 a necht' vás uzná za hodny podílu na své říši.“
 I zvedše dívku do sedla perlami zdobeného,
 ověnčili ji korunou krásnou a drahocennou,
 a každý z nových přibuzných, již u dívky se sešli,
 jí předal jiný krásný dar, a vždy co nejcennější.
 825 I vystrojili chlapce též, jak pro mladíka hodno,
 načež za rohů troubení k návratu chystali se.
 Tu hlaholily polnice, tympány vyzváněly,
 varhany hlasně zvučely a vše splyvalo v píseň,
 830 i loutny připojily se a každý nástroj hudby,
 když k paláci se vracel dav za společného zpěvu. —
 [833] Kdo by byl schopen vyličit a kdo by svedl popsat
 [832] ten prudký přívál radostí, jež udála se tehdy?
 834 Než zdálo se, že snad i zem, po kteréž vykročili,

- 835 se veselí a raduje z každého jejich kroku.
A každý, kdož tu velikou radost tenkrát zažil,
byl veselostí bez sebe a štěstím svého srdce.
I hory tehdy tančily, poskakovaly skály
a toky řek se zdvihaly, veselily se stromy
a jásal tenkrát i vzduch, kterýž tu radost zažil. –
Když se však k svému paláci po chvíli přiblížili,
tu šel nezměrný zástup žen jim vstříc, by přivítal je.
I strategovna vyšla ven, by přivítala mladé,
a byla s ní i liblezná Hraníčářova matka
a také služky úhledné, zářivě vystrojené,
z nichž jedny nesly květiny, jak růže, tak i myrtu,
a šfily též kadidlem ve vzduchu libou vůni,
než jiné měly činely a zpěvně na ně hrály
a přitom zpěvem nejsladším vychvalovaly chlapce
a s ním i pannu vznešenou a rodiče jich obou.
850 Jak myrtou, tak i vavřínem jim posypaly půdu,
i růžemi a narcisy, i dalším vonným květin.
Tu tchyně brzy objala svou vytouženou snachu,
a pak předala vybraná jí umělecká díla.
855 *Aj, jaké štěstí veliké, jak nenasytná rozkoš. –*
Dosedše domů, nedleli a emír ihned jal se
svolávat všechny švagry své a k nim nemalé vojsko,
čítající tři tisíce jinochů vyzbrojených,
at k strategovi vyrazí a na svatbu její pozvou:
860 „Pospěš si, spolutcháne můj, a nezameškej svatbu,
kterouž nám Pán Bůh uchystal, nedbaje o náš souhlas.“
Stratég tu zprávu vyslechna, ni chvílku neotálal
a připravil vše potřebné k počtě svých nejmilejších,
nemeškal sobě vystrojit družinu bezpečnou

- 865 a příštího dne na cestu i s manželkou se vydal,
neb nemusel nic namítat, o ničem pochybovat,
když oba dávno věděli, jakého mají zete.
[869]
[868] Tak vydavše se na cestu, pěli svatební písně
v radostném očekávání, v největším možném štěstí,
870 a též dívčími bratrové na cestě byli s nimi. –
Když pak o jejich příjezdu uslyšel otec chlapců,
hned vyrazil jim naproti, obklopen poddanými.
A k strategovi doraziv, hodlal sesednout s koně,
než host její hned zapřísahal, aby na koni zůstal,
875 a vzájemně se objavše, jak sluší se a patří,
spěchali spolu k paláci, než po chvílince krátké
je přivítal veliký dav, jenž vyšel vstříc jim pěšky
v různých a pestřých zástupech i s krásným šikem služek.
880 Takto tenkrát dospěli až k branám do paláce
v patřičném, slavném zástupu a s davem, jenž je vítal
vodou z růží a kadidlem, vonidly veškerými,
kterážto matka chlapcova kvetoucí obstarala.
885 Však kdo by svedl vyslovit, co událo se potom?
To přivítání emírem úžasně provedené,
tu pohostinnost překrásnou ze strany jeho choti,
tu přebohatou hostinu v tak dokonalém řádu,
tu rozmanitou barevnost lahudek bezpečných,
ty nescísné pokrmny ze zvířat všeho druhu,
ty vitipné kousky herecké, tu libou hudbu fléten,
890 ty skvělé skoky taneční, ty mrštné kroky nohou,
to pění sborů liblezně k té neslychané hudbě?
Aj, krásna v každé rozkoši, jedna větší než druhá. –
Den nato smlouvy sepsali týkající se věna,
však obsah jejich vyloužit snad ani v básni nelze.

- 895 Ze všeho, čehož rodiče svým dětem darovali, se nesmí aspoň jmenů to, jež spočítat je možné, zamlčet, nýbrž patřičně dle řádu vyjmenovat, jak počet jmenů živého, tak počet dalších věcí. Stratég jim tenkrát věnoval jak dvanáct vraných hřebců, tak dvanáct klisen lbezných, naneyvš krásně vzrostlých, a dvanáct mezkyn¹²⁰ vybraných i s řemením a sedly zdobenými a ze stříbra, chvályhodnou to práci, i dvanáct štolbů výtečných, mladíků zlatopásých, dvanáct loveckých pardálů velice znamenitých, pak dvanáct bílých jako snůh jestřábů z Abasgie,¹²¹ a takéž dvanáct sokolů s dvanácti sokolníky, i zlatem prošívaný stan, překrásný, převeliký, zdobený rozmanitými zobrazeními zvířat, kterýž měl lanka z hedvábí, kůly z ryžlo stříbra, pak dvě zdobené ikony dvou svatých Theodórtů, dvě pružná kopí arabská, jež téměř ještě kvetla,¹²² a konečně přeslavný meč, jež Chosroés sám vlastnil.¹²³ Takové dary obdržel tenkrát od stratéga Dvojrodý jeho slavný zet. Než daroval též emír dříve za její panenství jmenů nezměrné ceny. A darem od stratégovny, babičky Hranicáře, i pěti švagrů emíra a příbuzenstva bylo, aj, množství perel nezměrné, zlata a drahokamů, nezměrné množství hedvábí, purpurem barveného.¹²⁴ A rovněž tchyně chlapcova jim dala zelenkavé skvělé třívstvé hedvábí, opasky drahocenné a kaftan¹²⁵ zlatem protkaný, vzadu zdobený grvyfy, též čtyři bílé turbany vyšité ryžm zlatem.
- 924 Nejstarší bratr nevěsty daroval deset mladých,

- 925 jemných, kvetoucích eunuchů s krásnými kadělemi, do perských šatů oděných z hedvábí vybraného, s náhrdelníky zlatými kolem půvabných štíj. Než druhý z bratrů dývciných věnoval štít a kopí a další příbuzenstvo pak množství dalšího jmenů, jež vyjmenovat nelze tu, neb bylo nespočetné. – Tři měsíce pak slavili tu nevidanou svatbu, a velká radost trvala i v paláci i kolem. A po skončení slavnosti té tříměsíční svatby vzal stratég všechny příbuzné i řádně sešvagřené i zete svého vlastního k sobě do svého domu, kde druhou svatbu vystrojil, snad ještě nádhernější. I plesal stratég nad zetěm, pokaždé když zas užíel tu spořádanou zdvořilost a rozvážnou tu mužnost, tu mírnost jeho jednání a celou jeho slušnost. Než tchyně stratégovna zas plesala z jeho krásy tak dokonale patřičně a z nevědného mládí. A oba jeho švagrové vzhlíželi drahně k němu a hrdinstvími mužnými jeho se vychloukali. – (Sláva ti, Bože jediný, jenž dokončil své dílo. – Aj, do třetí největších človeka rozhodnutí. Bůh zasahuje vůli svou, a v to necht věř všichni. Tak Bohu slovy libými teď vzdáme vřelé díky, neb veškerého dobra jest on štedrým dárcelem.) Tak druhá slavnost trvala dní dostatečný počet, než emír vzpomněl na návrat zpět ku domovu svému a s ním syn jeho Dvojrodý i se svou milovanou a takéž, jakož přijeli, s velikým doprovodem. – – – Aj, tenkrát se událo, že proslulý již mladík nade všemi se proslavil mužnými hrdinstvími,

- 955 ba roznesla se o něm zvěst snad do celého světa,
když vyvolil si samotu života na hranicích,
vzav s sebou svoji dívku jen a domáci své sluhy.
Toužilit on touhou nesmírnou vést život samotájský,
a putovat sám po krajích bez jakýchkoliv druhů. –
- 960 A tak se vydal na cestu s jediným pouze stanem,
jejž obýval vřzdy zcela sám jen se svou drahou dívkou.
Ve stanu dalším bydlely pak dvě dívčiny chůvy,
pospolu v třetím úžasná jinoši Hranicáče,
však stály stany od sebe ve velké vzdálenosti.
965 To doneslo se po čase i k mnohým záškodníkům,¹²⁶
i rozhodli se vespolek tu krásnou dívku unést,
než Dvojrodý je přemohl a všechny pozabíjel
a nahnal úděs strašlivý celému Babylónu,
i Tarsu,¹²⁷ taktéž Bagdádu i horám Černosněžným,¹²⁸
a všem krajům, jimž panují hroziví mouřeníni.
- 970 O tomto množství úspěchů sám císař doslechl se,
jenž v oněch časech panoval přeslavné Římské říši,
stavitel sloupů vítězných¹²⁹ blažený Basileios,¹³⁰
kterýž vzal s sebou do hrobu všechnu císařskou slávu.
975 On totiž proti Peršanům¹³¹ byl tenkrát na výpravě
v těch samých krajích u hranic, kde táboril i mladík.
I zvěsti o něm zaslechnuv, tu ohromen byl velmi,
a vzplanuv v touze nezměrné toho mladíka spatřit,
hned vyslal posla s dopisem, obsahujícím toto:
980 „Tvé úspěchy, ó synu můj, císařská moje Výsost
seznala s velkou radostí, a šťasten za ně Bohu,
jenž jestit' tvojí oporou, vzdáváme vřelé díky.
I máme pevný úmysl tě zít na vlastní oči
a odměnou tě obdarit hodnou tvých velikých čini.

- 985 Nuž raduj se a přijed' k nám bez jakýchkoliv prodlev,
a věz, že tobě zármutku nikterak nechystáme.“
Mladík ten dopis obržev, odepsal ihned takto:
„Já sluhou poníženým jsem tvé neskonale moci,
ač na tvém dobru veškerém nemám zaslulhy žádné.
990 A nad jakými úspěchy, můj vládce, tolik žasneš?
Jsemť ubohý a bezcenný a zcela bez odvahy,
však tomu všechno možno jest, kdož sílí vírou v Boha.
Než přejješ-li si skutečně uvidět svého sluhu,
vydej se s malou družinou sem ku eufratským břehům,
995 a zde mě, svatý vládce můj, dle svého přání uziš.
I neměj žádné obavy, že bych byl neposlušný,
však jelikož máš u sebe voj nezkoušených mužů,
věz, že kdyby mi někteří řekli cos neslušného,
tu neměl bych já na výběr a připravil tě o ně.
1000 Ó vládce, tak to chodivá s mladými muži často.“
Když císař slovo od slova pročít tento dopis,
tu žasna nad vši pokorou, již mladík před ním jevil,
a vida s velkou radostí mužnosti jeho roznět,
zatoužil ještě vroucněji mladíka toho uzít.
1005 Tak družinu sta vojáků a přiměřený počet
svých kopinlků s sebou vzav, k břehům Eufratu vyjel,
a všem jim přísně rozkázal, že nesmějí ni slůvka
snad hanlivého vypustit tvář v tvář Hranicáři.
A zanedlouho vyslal před šik osobních svých strážců,
aby zavčas ohlásili císařiv brzký příjezd
1010 u Dvojrodého hrdiny, slavného Hranicáče.
Tu sám jediný Hranicář vstříc císařovi vyšel
a hlavu k zemi pokloniv, oslovil pána takto:
„Buď zdráv, jenž vládu císařskou od Boha obdržel jsi,

- 1015 s nímž pohanů všech nevíru si sílu podrobujes. Jak událo se jen, že pán, jenž vládně všemmu světu, navštívil muže jako mě, tak zcela nicotného?“
Až tak byl císař ohromen zjevem tohoto muže, že docela zapomenuv úřadu císařského, se svého trůnu sestoupiv, její rozradostněn objal a převesele zulbal, než v úžasu nad jeho mládím a krásou urostlou promluvil tato slova:
„Mly dobře zřímne, dítě mé, tvých činů jasný důkaz, neb obrazem tvé mužnosti jest růst tvé ladné krásy. Kéž Římská říše měla by čtyři takové muže.¹³² Nuž tedy mluv, ó dítě mé, svobodně přede všemi a ber, co chceš, vše splní ti císařská moje Výsost.“
„Vše ponech si, ó vládce můj,“ odpověděl mu chlapec, „neb dostatečnou odměnou jest pro mě tvoje láska (i není spravedlivé brát, jest spravedlivé dávat), a pro tebe jest nesmírně již nákladné tvé vojsko. Avšak tvé slávy velkou moc s veškerou úctou prosím, bys choval lásku k poddaným a k prosebníkům milost, bys ponížených záštitou byl proti krivditelům, bys provinilcům odpouštěl neúmyslné viny a nepřál sluchu pomluvám, bezpráví nepřipouštěl, naháněl bludovčercům strach, věřící posiloval. Neb to, můj vládce, vskutku jsou spravedlnosti zbraně, s nimiž budeš s to překonat všechny své nepřátele. (Výsostnýť úřad císařský ze síly nepochází, jest velkého to Boha dar a dar Pravice jeho.)
Však já, ja zcela bezcenný, dám Výsosti tvé darem, že lkonion onu daň, již byls mu nucen platit,¹³³ ti dvojnásobně navráť, atsi proti své vůli,

- 1045 a bez starosti, vládce můj, buď zcela v této věci, dokud má duše schránu svou vezdejší neopustí.“
Císař se velmi radoval nad takovými slovy a pravil: „Ó ty úžasný, výborný mladý muži, Má Výsost povyšuje tě do stavu patriciů, navracejíc ti veškeré majetky tvého děda,¹³⁴ udělujíc ti pravomoc spravovat pohraničí. To vše ti pevně stvrďíme vydáním zlaté buly a předáním císařského drahocenného šátu.“¹³⁵
Když císař takto domluvil, rozkázal mladík sluhům, aby mezi ně přivedli v okovech ze železa¹³⁶ jednoho z jeho divokých a nezkrocených koní, než zvolal: „Nyní pusťte jej a nechte jej, ať běží.“
Náčez pouze svou suknicí opaskem opásav si, rozeběhl se znenáhla za ním, aby jej chytil, a za kratinkou chvílinku již držel jeho hřívnu a už jej nutil k návratu, než obrovský ten divý kůň hrozně kopal, vzpínal se, chtěl jen a jenom utéct. Však vtom již mladík šlechetný jej vedl před císaře i donutil jej ulehnout a rozprostřít se na zem, kterýmžto divem ohromil každého, kdo to viděl. –
Když chystal se pak odejít, lev vyřítil se náhle z blízkého háje, nahliv všechny přítomné strachem (žijet velké množství lvů do dneška v těchto krajích), takže se ba i císař sám dal na žalostný útek.
Však chlapec vůbec nemeškal, i vyraziv hned za lvem a uchopiv jej za jednu z mohutných zadních prack, tím strašlivým lvem zatřásl a na zem rozprostřel jej, než mrtvého jej předvedl všem naráz zřajícím, a v pěsti jen lva třímaje, jako by to byl zajíc,

- 1075 jej nesl k císařovi, říka: „Zde úlovek rač přijmout, od sluby svého, vládce můj, jenž pro tebe jej uhnal.“
I tím přítomné ohromil a rozechvěl je hrůzou, neboť tenkrát poznali nadlidskou jeho sílu.
A císař ruce k nebesům vzpínaje, takto zvolal:
„Sláva ti, Vládce nebeský a všeho Stvořiteli,
že jsi mě uznal za hodna tohoto může spatřit,
jenuž se nikdy nerovná z mužů, již nyní žijí.“¹³⁷
I rozkázav svým vojákům, ať stáhnou ze lva kůži,
učinil slibů bezpočet mladíku úžasnému.
1085 Pak objavše se vzájemně, šel každý zas svou cestou,
tu císař k svému vojsku zpět, zde zpět k své dívce mladík. –
A tu tenkrát vyzískal náš příběh věrohodnost,
když mladík Basileios byl jmenován Hranicářem,
co zlatou bulou stvrzený pán pohraničních krajů. –
1090 Avšak my přerušíme zde příběhu vyprávění
a necháme, co bylo dál, následující knize.
Neb přesycení množstvím slov, jak praví Bohoslovec,¹³⁸
jest nepřítel pro uši na všechny věky věků.

KNIHA PÁTÁ: {O ZACHRÁNĚNÉM MANŽELSTVÍ}

- Věk mládí jestit' opravdu jediná velká marnost,
neb vyhledává jediné nepřiměřené slasti.
Kdož otěžení pevnými své mládí tvrdě zkrotil,
toho se nikdy nedotkne vášnivě utrpení,
5 ten zjevil, že jest vyvolen pro život ve věčnosti,
zamítnuv pomíjivou slast, všem přístupnou¹³⁹ a hnusnou.
Kdož rozkoš ctí, jest neschopen mít na věčnosti podíl,
jako jest zhoľa nemožno olejem hasit oheň,
ba neschopen jest rozkošník uniknout spárům hříchu,
10 kterýžto žíví oheň ten, jenž páli bezuzdného. –
Též ušlechtilý, úžasný Hranicář Basileios,
byť obdatený bohaté všemi milostmi Boha,
na krátkou chvíli povolil jinošství svému uzdu,
až dovedla jej nedbalost ku hříchu cizoložství.
15 Než později ja ohromnou lítostí nad tím jímán,
zpravoval o svém poklesku kohokolivěk potkal,
což beze všeho chvástání s politováním činil. –
Jednoho dne, když setkal se s jistým Kappadočanem,
zatooužil tedy svěřit se s hříchem, kterýžto spáchal,
20 a počal jemu vyprávět, říka tato skromná slova:
„Když jsem se z vlastní vůle své rozdoučil s drahým otcem
a rozhodl se pobývat sám v pohraničním kraji,
tu zatooužil jsem podniknout projížďku po Sýrii.
To byl jsem tehdy ještě mlád, bylo mi teprv patnáct.